

7. Шевель, А. МЕНТАЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРИРОДИ / А. Шевель [Електронний ресурс] – Режим доступу http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FdUelCpwj_wJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Npchdupol_2012_204_192_20.pdf+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua - Дата перегляду: 17.03.2021. – Назва з екрана.

Губко О. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ФАМ-201
Науковий керівник – **Мельник О. Є.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ІВАН МАЗЕПА – МЕЦЕНАТ

Іван Мазепа (1639 – 1709) – гетьман Війська Запорозького, який був головою козацької держави упродовж майже 22 років. В цей період відбувся злет економічного, церковно-релігійного життя та культури [2]. Хоч і доводилось діяти в значно обмежених умовах, але через це українська культура протягом багатьох років не втратила своєї актуальності та неперевершеності. Меценатство Івана Мазепи досліджували такі видатні історики, як В.Січинський, М.Слабошпицький, С.Павленко, І.Огієнко тощо.

Шведський король Карл XII згадував про Мазепу так: «Побачив чоловіка, котрого кожний крок і кожний рух свідчили про дуже високу культуру і про незвичайно вироблені товариські форми». Це й не дивно, бо початкову освіту гетьман отримав у школі Київського братства, згодом закінчив Києво-Могилянський колегіум та Єзуїтську колегію у Варшаві. Протягом трьох років навчався у Німеччині, Італії, Франції та Голландії, де здобув блискучу європейську освіту [2]. На мою думку, саме освіта відіграла вирішальну роль у його житті. Також, Іван Мазепа став вимагати від людей, які його оточували, бути освіченими.

За даними С. Павленка, за часів гетьманування Мазепи головним містом Гетьманщини став – Батурин. Як тільки Мазепа приходить до влади, він починає розбудовувати Батурин. Перебудовує фортецю, будує кам'яні хорони для старшини, фондує кілька кам'яних храмів – понад 20 тис. золотих на Троїцький собор, 4 тис. – на храм святого Миколи, 15 тис. на будівництво дерев'яних церков – Воскресенської та Покрови Богородиці. Замість дерев'яних споруд будувалися кам'яні. Дуже опікувався артилерією й оснував відливню гармат [6]. Характерний силует Батурина утворювали п'ять великих храмів, які будувалися гетьманським коштом. Резиденція гетьмана знаходилася неподалік від міста і була побудована за зразком французького палацу – Версалью. В ній знаходилася одна із найбільших бібліотек в Україні. [4]. Але подальша доля у міста була нещаслива 2 листопада 1708 р. його захопили російські війська, знищивши козаків, дітей, жінок, а саме місто було вщент спалено.

Також, Мазепа прагнув не тільки до державної автономії, а й у релігійної, перетворивши українські монастирі й церкви на великих землевласників (за доби Мазепи монастирська власність становила 17% від усієї земельної власності). Для поширення та посилення УПЦ по всій Україні потрібно було боротися з порушенням прав православних у Речі Посполитій. В листі до князя В.В.Голіцина (від 16.12.1687), де Мазепа, скаржачися та просить дій царського посольства на «утиск...великие и незносние...кривды и гонения», що відбувалися проти православних в Речі Посполитій і неодноразово звертався скаржачись до

Петра І, щоб той розв'язав цю проблему. Знайдена велика кількість листів, де йшлося про заборону «зачипати панщиною» ченців або черниць [5].

Іван Мазепа проявив себе і як щедрий меценат. Величезні суми пожертв Мазепа на Церкву навела старшина у 1709 р. реєстрі його фундацій та донацій – понад 1 млн. золотих дукатів. Можна помітити, що більшу увагу приділялося будівництву церков, храмів, монастирських комплексів. На думку І.Огієнка: «Гетьман Мазепа любив прикрашати Святі Божі Храми дорогими та пишними Іконостасами (Св. Софія, Успенська, Михайлівська Золотоверха, Січова Покровська Церква). Разом з тим численні дрібні подарунки гетьмана УПЦ – дзвони, хрести, богослужбові книги, чаші, ікони, облачення, нерідко з коштовними оправами та окладами. На своєму прикладі Мазепа показав, яке має бути відношення до освіти та культури: полковники фіндували храми, сотники замовляли іконостаси, заможні козаки дарували церквам ікони й книги. За його життя побудовано 12 і відреставровано 20 храмів, що не може не вражати. Не випадково український архітектурний стиль кінця XVII - початку XVIII ст. назвали «мазепинським бароко» [4]. Зокрема прикладом «мазепинського бароко» в Чернігові вважають – Троїцьку церкву (1679), будинок полкової канцелярії (будинок Я. Лизогуба), Чернігівський колегіум (1700-02) - перше в Російському царстві навчальний заклад повної середньої і, згодом, вищої духовної освіти, величну дзвіницю при Борисо-Глібській церкві.

Хоч українське бароко і базувалося на європейському стилі, де головне завдання було наблизитись до чогось естетичного та гарного, але для Мазепа стояли два головні питання – підкреслення історичної спадковості княжих часів і права України на незалежність. Православну церкву військо Запорозьке вважало єдиною дійсною Христовою Церквою і вбачали в ній опору. Зводили розлогі монастирські комплекси та могутні храми, що асоціюються з величною Київською Руссю.[3]. С. Павленко зазначає, що завдяки старанням І. Мазепа у Києві збудовано Церкву Всіх Святих над Економічною брамою 1696 р., Онуфріївську (Палатну) башту-церкву 1698 р., здійснено реставрацію Успенського собору 1073 р. Києво-Печерської лаври, Кирилівської церкви середини XII ст., Софійського собору, до якого завдяки допомозі гетьмана були прибудовані Богословський, Богоявленський, Страсний та Воскресенський вівтарі та нові куполи [5]. На столичні церкви Мазепа витратив загалом близько 40 тис. золотих. Коло кожної збудованої церкви буд шпиталь та початкова школа. З діяльністю І. Мазепа пов'язані також численні оборонні споруди – замки, фортеці, укріплення. Він здійснював нагляд за будівництвом земляних укріплень цитаделі (Старої Києво-Печерської фортеці) з бастіонами. Лаврські фортифікації розпочали будувати коштом гетьмана, це стало значною військово-інженерною акцією й ознаменувало новий етап у фортифікаційному будівництві Наддніпрянщини [1].

Культура «мазепинського бароко» тому й унікальна, що змогла перейняти як і західноєвропейський традиції, які ми бачимо в архітектурі – динамізм, просторовий розмах, плавність й складне поєднання криволінійних форм, так і надбала свій самобутній та унікальний стиль на основі давніх і багатих народних традицій. В оформленні спостерігаються національні риси, більш спокійні орнаменти й простіші форми, що тільки додало унікальності. Головними рисами архітектури доби Мазепа стали – монументальність, велич, вільне розташування частин і деталей споруд, декоративність орнаменту і сила.

Отже, завдяки меценатській діяльності Івана Мазепа нам дісталися скарби «українського бароко» в архітектурі збудованої протягом його гетьманування, що несуть в собі силу та дух українського козацтва і є величезною гордістю для сучасної України.

Список використаних джерел

1. Демиденко, О. Нерухомі пам'ятки історії та культури доби гетьмана І.Мазепи в Україні / О. Демиденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://history.org.ua/LiberUA/Book/mazepa/13.pdf> (дата звернення: 17.03.2021). – Назва з екрана.
  2. Ковалевська, О. Ім'я Івана Мазепи [Електронний ресурс] / О. Ковалевська. – Режим доступу: <http://www.mazepa.name/biohrafija-ivana-mazepu-rozhornuto/> (дата звернення: 17.03.2021). – Назва з екрана.
  3. Липа, К. Іван Мазепа – диктатор моди [Електронний ресурс] / К. Липа. – Режим доступу: <http://artvertep.com/news/6882.html> (дата звернення: 17.03.2021). – Назва з екрана.
  4. Новий довідник: Історія України / упоряд. : С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопненко, О. Іванюк. – К.: ТОВ «КАЗКА», 2006. – 263 с.
  5. Павленко, С. Іван Мазепа / С. Павленко. – К., 2003. – 736 с.
  6. Павленко, С. Іван Мазепа як будівничий української культури / С. Павленко. – К., 2005. – 133 с.
-

Кондрашевська Є. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ФАМ-201
Науковий керівник - **Мельник О. Є.**, к.філос.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОДЯГ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ОЧИМА СУЧАСНИКІВ

Серед видатних українських письменників-класиків блискучій поетесі, перекладачеві, публіцисту і критику — Лесі Українці належить одне з найпочесніших місць. Легендарна поетеса залишила у спадок не лише неймовірну кількість творчих шедеврів, а й згадку про неї як жінку, представницю української інтелігенції, яка завжди відстоювала свою думку, вражала прогресивними принципами і любов'ю до своєї Батьківщини [1].

Як зазначають очевидці вона не була красунею і модницею в звичайному розумінні, але оточуючі сходилися на думці, що унікальна привабливість її особистості немов фарбували і її зовнішність в більш яскраві фарби, а стилю Лесі Українки була властива витонченість і навіть якась природна бравада, своєрідний дендізм, з яким вона гордо і в той же час невимушено носила український народний костюм [6].

Аутентичні речі, характерні для періоду життя Лесі Українки, розкривають її як земну жінку. Лідерка думок свого часу, дворянка, яка багато подорожувала, попри скромність та невибагливість до розкоші турбувалася про те, щоб виглядати відповідно до свого статусу.

Леся Українка була представницею стилю прекрасної епохи, аристократка за походженням, яка одягалася відповідним чином. Мирослав Мельник, історик моди, запевняє, що її костюми говорять про високе шляхетне самосприйняття, не зверхне по відношенню до інших, а стримане. Лариса Косач була дуже тонкою і толерантною людиною. В одязі це також відображається, — звертає увагу Мирослав Мельник. Як бачимо, її костюми дуже скромні. На фотографіях жінка у затулятому, та закритому одязі, з високим комірцем та заплетеним волоссям. Хоча в цей час було чимало акторок з декольтованими сукнями і шаленими капелюхами. Лесі Українці не було потреби демонструвати розкіш через зовнішність. Вона була творцем, як в образі, так і у творчості закладала мінімалізм та лаконічність. Цікаво відмітити, що письменниця надавала перевагу чорному вбранню, говорила, що «це костюми, які личать до мого письменницького стану» [2].

Марія Катаєва, журналістка, зазнає, що стиль поетеси – це аристократичний мінімалізм. Вона настільки любила чорний колір, що навіть носила його вдома. Леся не